herpy

GEKKOER

Central American banded gecko

Coleonyx mitratus

En slank, nataktiv jordgekko fra skovbunden i Mellemamerika, med bevægelige øjenlåg, små kløer og mørke og lyse tværbånd. Den ligner en lille udgave af *Eublepharis macularius*, bliver 10-18 cm og lever af insekter. Den er rolig og nem at holde, men tørrer let ud og skal have et lunt terrarie med en fugtig hule.

Familie: Eublepharidae Tidligere navn: *Brachydactylus mitratus; Eublepharis dovii* Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**10-18 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**8-12 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Tørskov og regnskov**
Sværhedsgrad	**Begynder**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Hotspot	**30-32 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Inkubation	**70-80 dage** ved 27-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES eller i bilagene til EU's forordning om handel med vilde dyr, så der kræves ingen CITES-papirer ved køb og salg. Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav. Køb helst dyr, der er opdrættet i fangenskab, og bed om dokumentation for oprindelsen.

Om arten

Coleonyx mitratus hører til øjenlågsgekkoerne (Eublepharidae), samme familie som *Eublepharis macularius*. Den har derfor bevægelige øjenlåg og ingen klæbelameller under tæerne, og huden er fint kornet med spredte, større knopper. Artsnavnet er latin og betyder med hovedbånd, efter det lyse tværbånd bag på hovedet.

Ungerne har brede, mørke tværbånd adskilt af smalle, lyse bånd, og tegningen ændrer sig, når dyret vokser. Hos voksne bliver de mørke bånd uregelmæssige, og siderne bliver plettede. Halen er omtrent lige så lang som kroppen. Den største han, der blev målt i 1945, var 91 mm fra snude til kloak og den største hun 88 mm, så den samlede længde når højst omkring 18 cm. De fleste voksne bliver 10-13 cm. Hannen kendes på en bule ved halens rod og tydelige porer mellem bagbenene.

Arten blev beskrevet af Wilhelm Peters i 1863 efter et dyr fra Costa Rica. En tid gik den også under navnet *Eublepharis dovii*, som siden er slået sammen med *Coleonyx mitratus*. Den er blevet regnet for den mest oprindelige af de *Coleonyx*-arter, der har knopper mellem de små skæl i huden.

I terrariet er den en rolig og nysgerrig lille jæger, der gemmer sig om dagen og kommer frem, når det bliver mørkt. Den tåler kun lidt håndtering, og halen går let af.

Udbredelse og levested

Arten lever i Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua og Costa Rica. Typelokaliteten er blot opgivet som Costa Rica. Ældre værker nævner også Panama, men det hviler på et enkelt dyr, og nyere gennemgange regner ikke Panama med.

Der er fund fra flere steder i Honduras, bl.a. ved San Pedro og Ticamaya-søen, fra El Salvador, fra Costa Ricas centrale højland omkring San José og Turrialba og fra øen Chira i Nicoyabugten. Et nyere fund stammer fra El Paraíso i det sydøstlige Honduras. Kortet viser den naturlige udbredelse, og prikkerne er registrerede fund.

> **Oprindelig udbredelse:** Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua og Costa Rica.

LEVESTED

Gekkoen er en nataktiv jordlever, som især findes på skovbunden. I Honduras blev der i 1923 fanget 17 dyr om natten på jorden. De fleste sad i lav, krattet skov med cohunepalmer på en skråning i 150-300 meters højde, og ved Ticamaya-søen lå de i tørre blade under store træer. I Costa Rica er arten fundet i myretuer på plateauet ved San José.

Et nyere fund fra Honduras passer til billedet: et dyr var aktivt kl. 19 mellem nedfaldne mangoblade i tørt lavland, ca. 490 meter over havet. Arten lever altså både i fugtig skov og i halvtørre egne, men altid i mikroklimaer som løvlag, myretuer og huler, der holder sig køligere og fugtigere end luften omkring. Der findes ingen præcise målinger af temperatur og fugt fra levestederne, så pasningsrådene bygger på holdernes erfaringer.

Pasning

TERRARIET

Et enkelt voksent dyr kan holdes i et terrarie på mindst 60 × 30 × 30 cm (længde × bredde × højde), og til en han med et par hunner eller en lille gruppe er omkring 90 × 45 × 45 cm et godt mål. Bundarealet betyder mere end højden, for gekkoen går på jorden. Par kan holdes i mindre plastkasser, men større er altid bedre.

Bunden skal være dyb nok til, at dyret kan grave, helst 5 cm eller mere. Kokosfibre blandet med sand eller gødningsfri jord fungerer godt, og det samme gør tørv og vermiculit i forholdet 1:1. Giv mange skjul: korkrør, korkbark, flade sten og omvendte urtepotteskåle. Tunge sten skal stå direkte på bunden af terrariet og ikke på bundlaget, så de ikke kan vælte, når gekkoen graver.

Lav mindst et fugtigt skjul med fugtige kokosfibre. Låget skal slutte tæt, for dyrene er hurtige. Undgå tørret sphagnum som bund eller i skjul: gekkoer af andre *Coleonyx*-arter er døde efter at have slugt mosfibre under hudskiftet, og kokosfibre er mere skånsomme.

TEMPERATUR

Hold 24-28 °C i terrariet om dagen med et varmt område på 30-32 °C, og lad temperaturen falde til 18-22 °C om natten. I forsøg valgte arten en kropstemperatur på omkring 25 °C om morgenen og 28 °C om aftenen. Du kan også varme en tredjedel til halvdelen af bunden op, så skjulene i den varme ende når 28-30 °C, og lade resten af terrariet ligge omkring 21-23 °C. Angivelserne svinger fra 24-27 °C i den kølige ende og 30-32 °C ved varmen til 20-28 °C efter årstiden for flere *Coleonyx*-arter.

Varm hellere med en varmemåtte eller varmetape under en del af bunden end med en lampe, fordi lamper tørrer terrariet ud. Styr varmen med en termostat, og mål i begge ender. Ligger gekkoen konstant ved varmen, er der for koldt, og søger den kun det køligste hjørne, er der for varmt.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Fugt er det vigtigste punkt i pasningen. Arten mister ifølge målinger fra 2021 omkring fem gange så meget vand gennem huden som *Coleonyx variegatus* og næsten seks gange så meget som *Eublepharis macularius*, og udtørring er en af de hyppigste årsager til, at dyrene dør for tidligt. Luften i rummet må gerne være tør, men bunden skal hele tiden være fugtig, helst med en gradient fra ret fugtig i den ene ende til knap fugtig i den anden, så dyret selv kan vælge.

Angivelserne for luftfugtighed i terrariet ligger på 35-60 %, og faktaboksen er sat til 40-60 %. Sprøjt hver eller hver anden dag, så en del af bunden og lidt af ruden bliver fugtig, men undgå stillestående, våd luft og mug. Et fugtigt skjul med fugtige kokosfibre hjælper ved hudskiftet, og hunnen bruger det gerne til æglægning. Stil en lav skål med frisk vand, og skift det dagligt. Et lille stykke kork i skålen giver foderinsekter en vej op, hvis de falder i.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er nataktiv og har ikke brug for særligt lys. UVB er ikke nødvendigt, når insekterne pudres med kalk og D3-vitamin, men et svagt UVB-lys kan bruges. Giver du UVB, så brug et svagt rør til skyggedyr over en del af terrariet, skift til kalk uden D3-vitamin, og sørg for, at dyret altid kan trække sig tilbage i skygge og skjul.

Giv en fast døgnrytme med 10-12 timers lys, gerne lidt kortere om vinteren. Lyset behøver ikke være stærkt, og om natten skal der være mørkt.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Gekkoen lever udelukkende af insekter. Melorme i passende størrelse er et godt grundfoder, også til andre *Coleonyx*, og fårekyllinger og dubia-kakerlakker giver afveksling. Voksmøllarver og smørorme er fede og kun en sjælden godbid. Insekterne må ikke være længere end afstanden mellem dyrets øjne, dvs. omkring 3 mm til nyklækkede unger og 6 mm til voksne.

Unger fodres hver dag, voksne hver anden dag eller 3-4 gange om ugen. Giv 6-10 små insekter ad gangen og lidt flere, hvis de alle bliver spist med det samme. Fjern uspiste fårekyllinger, så de ikke gnaver i gekkoen, mens den hviler.

Giv foderdyrene godt foder et døgn eller to, før de serveres. Pudr alt foder med et komplet kalk- og vitamintilskud ved hver fodring, eller brug kalk ved de fleste fodringer og multivitamin en gang om ugen. Brug kalk med D3-vitamin, medmindre dyret får UVB. Stil gerne en lille skål med kalk i terrariet.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Gekkoen er rolig, men ikke et dyr til daglig håndtering. Den tåler lidt håndtering og smider halen, hvis den bliver grebet, så tag aldrig fat i halen. Lad den gå fra hånd til hånd tæt over en blød flade, vask hænder før og efter, og giv nye dyr et par uger i fred.

To hanner må ikke holdes sammen, for de slås. En han kan holdes med en eller flere hunner, og dyrene slås sjældent og deler gerne skjul. Hunner kan dog stresse hinanden, både med og uden en han, så det sikreste er at holde arten enkeltvis eller i par med kendt køn. Hold øje med bid og manglende haler, og skil dyrene, hvis der er uro.

Om dagen ligger gekkoen i sit skjul og kommer først frem, når det bliver mørkt. Så lister den rundt på jorden og sniger sig ind på byttet, og både bevægelser og adfærd minder om en lille varan.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har en bule ved halens rod og tydelige porer mellem bagbenene, så kønnet er let at se hos voksne dyr. Hunnen er ofte lidt større end hannen. Hvornår arten bliver kønsmoden, er ikke dokumenteret, og faktaboksen har derfor intet tal.

Sæt kun en hun i avl, når hun er fuldt udvokset og i god foderstand. Hunner bør ikke lægge æg for tidligt, fordi de først skal opbygge kropsmasse og reserver. Æglægningen tærer på kalken, så giv hende rigeligt med kalk og insekter hele sæsonen.

PARRING

Avl i terrariet er kun sparsomt beskrevet. En vinterpause kan få dyrene til at yngle. Hos ørkenlevende *Coleonyx*-arter slukkes varmen i omkring otte uger om vinteren, og dyrene hviler ved 17-19 °C uden foder. Det er ikke afprøvet med denne art, så brug det som udgangspunkt, og hold bunden fugtig hele vejen igennem.

Sæt hannen til hunnen i hendes terrarie, og se efter, om han er for hård ved hende. Tag ham ud, hvis hun virker stresset eller bliver bidt. Hunnen kan gemme sæd længe og lægge befrugtede æg mindst et år efter parringen, så lad ikke dyrene gå sammen tilfældigt.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger to æg ad gangen, sjældnere et, og æggene har en blød skal. Hvor mange kuld hun lægger om året, er ikke dokumenteret. To kuld om året angives undertiden, men det er ikke målt, så feltet står tomt i faktaboksen.

Hunnen lægger gerne i det fugtige skjul eller i fugtig bund under kork. Fyld skjulet med fugtige kokosfibre, og se efter æg hver morgen. Æggene flyttes forsigtigt til en lille inkubationsboks. Taber hunnen sig, skal hun have en pause fra avl.

INKUBATION

Læg æggene halvt ned i let fugtig vermiculit eller perlit i en lukket boks med få lufthuller, og vend dem ikke. Hold en stabil temperatur på 27-29 °C. Æggene klækker efter 70-80 dage ved 29 °C. Det er det eneste tal for arten, og det er usikkert: æg af den mindre *Coleonyx variegatus* klækker efter omkring seks uger ved samme temperatur.

En stabil temperatur er vigtig. Hos *Coleonyx variegatus* døde mange fostre ved svingende 24-32 °C, og først ved stabile 27-29 °C faldt dødeligheden, og kønsfordelingen blev jævn. Om temperaturen påvirker kønnet hos denne art, er ikke undersøgt.

OPDRÆT AF UNGER

Opdræt af arten er ikke beskrevet i detaljer, så rådene bygger på almindelig praksis for små øjenlågsgekkoer. Ungerne er meget små, og det kan være svært at finde foder, der er småt nok. Sæt dem i en lille boks med køkkenrulle som bund, et skjul, et fugtigt hjørne og en lav vandskål. Hold øje med, at de ikke tørrer ud.

Giv dem de mindste fårekyllinger eller bananfluer, pudret med kalk, og fodr dem hver dag. Skil ungerne, hvis nogen bliver bidt eller holdt nede. Vej dem jævnligt, så du kan følge væksten.

Sundhed og typiske fejl

Arten er hårdfør, når fugten er i orden. Disse problemer ses hos små jordlevende gekkoer og kan også ramme den:

- Udtørring, hvis bunden er tør, og der ikke er et fugtigt skjul. Det er en af de hyppigste dødsårsager hos arten. Rynket hud og indsunkne øjne er advarselstegn.
- Hudrester på tæerne efter hudskiftet. Giv et fugtigt skjul, og løsn resterne forsigtigt med lunkent vand, for tæerne kan gå tabt, hvis resterne bliver siddende.
- Forstoppelse efter slugt bundmateriale. Undgå grove stykker og tørret sphagnum, og fodr gerne med pincet.
- For lidt kalk, især hos hunner i avl. Pudr foderet, og lad hunnerne hvile.
- Våd, stillestående luft og mug, som giver svamp og hudproblemer. Fugtig bund skal kombineres med luftskifte.
- Tabte haler efter håndtering eller slagsmål.
- Parasitter hos vildfangne dyr. Køb helst opdrættede dyr.

Hos *Coleonyx variegatus* er en hel bestand holdt op med at spise og har tabt sig, efter at et sygt ungdyr er kommet til. Hold derfor nye dyr i karantæne i flere uger, og søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis gekkoen taber sig, ikke spiser eller virker slap.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.